

# Covid-19 salgını nedeniyle teknoloji geliştirme bölgelerinde uzaktan çalışma uygulamasına ilişkin sorunlar

**Hatice Tuncer**

## Giriş

Pandemi süreci nedeniyle yaşanan gelişmeler doğrultusunda, Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki personeller için getirilen uzaktan çalışma uygulaması, istisna hükümlerine ilişkin soruları da beraberinde getirmiştir.

Söz konusu düzenlemeler ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerine getirilen uzaktan çalışma uygulaması oranları Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde gelir ve kurumlar vergisi istisna hesaplamasında dikkate alınabilecek midir? Çalışmamızda, bu kapsamda öncelikle uzaktan çalışma tanımlanarak, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde uzaktan çalışma uygulaması ele alınacak, daha sonra Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde söz konusu istisna hükmü değerlendirilecektir.

## Teknoloji geliştirme bölgelerinde uzaktan çalışma uygulaması ve yapılan düzenlemeler

Uzaktan çalışma uygulaması, çalışanların belli bir ofise bağlı kalmadan istedikleri yerden, evlerinden vb. işlerini yapabilmeleridir. Özellikle iletişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, günümüzde en popüler çalışma yöntemlerinden birisi de yer ve zaman kavramlarından bağımsız çalışma olmuştur. Bu yöntem, bir iş görenin çalışma zamanının önemli bir kısmını, iş yerinden veya işverenden uzakta çalışmasını gerektiren geniş bir iş etkinliği dizisini kapsamaktadır. Uzaktan çalışma, bir işveren veya aracı için işçinin seçtiği bir yerde, genellikle işçinin kendi evinde, işveren veya aracının denetimi olmaksızın, bir sözleşme gereğince bir malın üretilmesi veya hizmetin sağlanması şeklinde tanımlanmaktadır. Uzaktan çalışma, çalışana en az bir gün normal iş yeri dışında çalışma imkânı sunmaktadır. Her ne kadar aralarında nüans farkı bulunsa da evde çalışma da uzaktan çalışma olarak değerlendirilmektedir. Çalışma özü itibarıyla işverene ait işyerinde gerçekleştirilmemektedir.<sup>1</sup>

Covid-19 salgını riski nedeniyle uzaktan çalışma uygulaması yaygınlaşmış, çalışmalarını özellikle uzaktan yürütebilmeye hazırlıklı olan firmalar iş sürekliliği sağlamada sorun yaşamamıştır. Teknoloji firmaları hızlı bir şekilde evden çalışmaya uyum sağlayarak, işlerinin sürdürülebilirliği konusunda da başarılı olmuştur.

Bu kapsamda işleyişe ilişkin olarak her kurum bazında ayrı düzenleme yapılmıştır. 10.03.2020 tarihinden itibaren uygulama alanı bulan 7244 sayılı “Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı

<sup>1</sup> Hamit Tiryaki (2016). “Yeni Bir Esnek Çalışma Modeli: Uzaktan Çalışma”. Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi. Sayı: 151.

**Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” un 2’nci maddesinin 1’inci fıkrasının (ğ) bendi ile Ar-Ge ve tasarım merkezleri ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri dışında yapılan faaliyetlerin teşviklerden yararlandırılması mümkün hale gelmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre;**

- 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde yürütülen faaliyetlerin Ar-Ge ve tasarım merkezleri dışında da yapılmasına ve
- 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında Bölge sınırları içinde yürütülen faaliyetlerin Bölge dışında da yürütülmesine,

11 Mart 2020 tarihinden itibaren 4 ay süreyle sınırlı olmak üzere, Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından izin verilebileceği hükümlerine yer verilmiştir.

Ayrıca bu süre, bitiminden itibaren Sanayi ve Teknoloji Bakanınca 3 aya kadar uzatılabilecek, izin verilmesi durumunda, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bilgilendirilmesi kaydıyla, indirim, istisna, destek ve teşviklerden yararlanmaya devam edilecektir.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından 4691 sayılı Kanuna göre kurulan Teknoloji Geliştirme Bölgeleri’nde yer alan firmalar ve 5746 sayılı Kanuna göre kurulan Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri için bir sürü uzaktan çalışma önlemi alınmış ve firmalara ilk olarak 27 Mayıs 2020 tarihine kadar %100 eforla, dışarıda geçen süre bildirimini de yaparak uzaktan çalışabilmeleri fırsatı getirilmişti.

Yapılan düzenlemeler kapsamında, firmalar söz konusu karara göre Mayıs ayında %100, Haziran ayında ise %50 oranında istisna ve teşviklerden faydalanarak uzaktan çalışmaya devam etmişlerdir. Daha sonra, 30 Haziran 2020 tarihinde sona ermesi planlanan uzaktan çalışma süresi, ilgili merkezlerde bildirim tabi personel sayısının 5746 sayılı Kanun kapsamında istihdam edilen personel sayısının %50’sini geçmemek veya bildirim tabi personele isabet eden toplam çalışma süresinin %50’sini aşmamak şartıyla 31 Temmuz 2020 tarihine kadar uzatılmıştır.

Daha sonra, 31 Ağustos 2020 tarihine kadar merkezlerin 5746 sayılı Kanun kapsamındaki indirim, istisna, destek ve teşviklerden belirli şartlar dahilinde yararlanmaya devam edebileceği hususu bildirilmiştir. 31 Ağustos 2020 tarihinde sona ermesi beklenen uzaktan çalışma süresinin, ilgili merkezlerde bildirim tabi personel sayısının 5746 sayılı Kanun kapsamında istihdam edilen personel sayısının %40’ını geçmemek veya bildirim tabi personele isabet eden toplam çalışma süresinin %40’ını aşmamak şartıyla 30 Eylül 2020 tarihine kadar uzatılmasına karar verilmiştir.

Pandemi sürecinin devam etmesiyle, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yapılan açıklama ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde yürütülen faaliyetlerin uzaktan çalışmayla yürütülebileceği; bu kapsamda çalışan personelin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı’na bildirilmesi kaydıyla, önce 31 Aralık 2020 tarihine kadar, daha sonra yapılan duyuru ile de uzaktan çalışma halinde 28 Şubat 2021 tarihine kadar 5746 sayılı Kanun kapsamındaki indirim, istisna, destek ve teşviklerden belirli şartlar dahilinde yararlanmaya devam edebileceği hususu bildirilmiştir.

Gelinen aşamada ise Mart ve Nisan 2021 dönemleri için bildirim kapsamındaki toplam personel sayısının, 5746 ve 4691 sayılı Kanunlar kapsamında ilgili işletmelerde istihdam

olunan toplam personelin sayısının Mart dönemi için %60'ını, Nisan dönemi için %50'sini geçmemesi veya bildirim kapsamındaki personele isabet edecek toplam çalışma süresinin ilgili işletmelerde istihdam olunan toplam personel sayısına isabet edecek toplam çalışma süresinin Mart dönemi için en fazla %60'ını, Nisan dönemi için ise en fazla %50'sini sağlamak koşuluyla söz konusu muafiyet, destek ve teşviklerden yararlanılabilmesi için yeterli sayılması kararı çıkarılmıştır.

Günümüzde, 85 Teknoparkta 6.119 firmada toplam 62.942 personel, 1.238 Ar-Ge Merkezinde toplam 65.505 personel, 369 Tasarım Merkezinde ise toplam 7.858 personel istihdam edilmekte olup, toplamda 136.305 kişinin Ar-Ge, yenilik ve teknoloji faaliyetleri ile iştigal ettiği bilinmektedir. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde yürütülen Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerinin 11.03.2020 tarihinden itibaren olmak üzere bu alanlar dışında yapılabilmesine ilişkin olarak çalışanlara uzaktan çalışabilme olanağı sağlanmıştır.<sup>2</sup>

### **Teknoloji geliştirme bölgelerinde istisna ve teşvikler**

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun geçici 2'nci maddesinde *“Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki Ar-Ge, tasarım ve yazılım faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31.12.2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.”* hükmü yer almaktadır. Ayrıca maddenin devamında, bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretlerinin de 31.12.2023 tarihine kadar her türlü vergiden istisna edildiği belirtilmektedir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar 19.06.2002 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren **“Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği”** ile açıklanmıştır.

4691 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren şirketlerin, kendilerine tanınan muafiyet ve teşviklerden yararlanabilmesi için Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerini bu alanlar içerisinde fiziki olarak gerçekleştirmeleri zorunludur.

Pandemi sürecinde, firmalar uzaktan çalışma uygulamasından belirlenen oranlarda faydalanırken, uzaktan çalışan personellerin mevcudiyetine rağmen gelir ve kurumlar vergisi istisnasından %100 oranında yararlanmaktadırlar.

Son olarak, 03.02.2021 tarihinde yayımlanan **“Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”** ile diğer bazı kanunlarda yapılması öngörülen değişikliklerin yanı sıra, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki Kanunda bir takım değişiklikler sunulmuştur. Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan işletmelerde ve Ar-Ge/tasarım merkezlerinde gelir vergisi stopajı teşvikine konu edilen toplam çalışma sürelerinin yüzde 20'sini aşmamak kaydıyla<sup>3</sup> ilgili personelin, bölge dışında geçirdikleri sürelerin de gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında olmasına yönelik gecikmeli de olsa bir düzenleme yapılmıştır.

<sup>2</sup><https://www.sanayi.gov.tr/covid-19/yasal-duzenlemeler#arge-merkezleri-ve-tgblere-uzaktan-calisma-ve-kira-destegi>

<sup>3</sup> Ayrıca, bu oran Cumhurbaşkanı tarafından yüzde 50'ye kadar artırılabilir.

Düzenlemeyle esnek çalışma saatlerine uyumlu olarak bölgede yer alan işletmelerde çalışan personellerin faaliyetlerinin bir kısmını bölge dışında yürütmesi ve Kanun'da yer alan destek ve muafiyetlerden aynı şekilde istifade edebilmesi amaçlanmaktadır. Dolayısıyla bölge sınırları içinde yapılması zorunlu olan faaliyetlerin bölge dışında yapılması halinde yalnızca pandemi sürecinde Bakanlık kararıyla uygulanagelen destek ve teşviklerden istifade edebilme olanağı yasa koyucunun iradesi ile süreklilik kazanmış bulunmaktadır. Bu durum Pandemi sürecinde Teknoparklarda vergi avantajının kaybedilmemesi adına bölge içinde çalışma zorunluluğunu bir nebze hafifletebilecektir.

## **Sonuç**

Geçtiğimiz yıl içerisinde yaşanan olumsuz gelişmeler sosyo-ekonomik yaşamı ve çalışma hayatını büyük ölçüde etkilemiştir. Covid-19 riski beraberinde uzaktan çalışma uygulamasını getirmiş olup, söz konusu uygulama en çok Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde kafa karışıklığına neden olmuştur.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde yürütülen Ar-Ge ve Tasarım faaliyetlerinin 11.03.2020 tarihinden itibaren olmak üzere 2021 yılı Nisan ayı sonuna kadar çalışanlara belirli oranlarda uzaktan çalışabilme imkânı sunulmuştur.

Bilindiği üzere, 4691 sayılı Kanun kapsamında, Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde faaliyet gösteren firmaların, kendilerine tanınan muafiyet ve teşviklerden yararlanabilmesi için Ar-Ge ve tasarım faaliyetlerini bu alanlar içerisinde fiziki olarak gerçekleştirmeleri zorunluluğu bulunmaktadır. 03.02.2021 tarihinde yayımlanan Kanun ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde yer alan işletmelerde ve Ar-Ge/tasarım merkezlerinde gelir vergisi stopajı teşvikine konu edilen toplam çalışma sürelerinin yüzde 20'sini aşmamak kaydıyla ilgili personelin, bölge dışında geçirdikleri sürelerin de gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında olmasına yönelik beklenen düzenleme yapılmıştır.

Diğer taraftan, Teknoloji Geliştirme Bölgelerine tanınan istisnaların, çalışanların turnike süreleri üzerinden hesaplanmasından ziyade uzaktan ya da ofisten çalışma süreleri fark etmeksizin hesaplanarak, söz konusu istisnalarda hiçbir kesinti yapılmaması gerektiği kanaatindeyiz. Sonuç olarak, uzaktan çalışma uygulamasının mükellefleri tereddüt içerisinde bırakması, idarenin açıklamalarının gecikmeli olması nedeniyle planlama problemleri oluşturduğu söylenebilir. Buna rağmen çıkarılan yasanın anlamlı olduğu düşünülmekle birlikte, teknolojik gelişmeler kapsamında gerek kamu gerek özel kesimin uzaktan çalışmayı büyük oranda tecrübe ettiği son dönemde, bölge dışında çalışma süresinin idari kararlar ile belirlenenden daha düşük oranlarla sınırlandırılmasının da ayrı tartışmaları beraberinde getirebileceği düşünülmektedir.

## **Kaynakça**

Tiryaki, Hamit (2016). "Yeni Bir Esnek Çalışma Modeli: Uzaktan Çalışma". Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi. Sayı: 151.

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

7244 sayılı Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

30.09.2020 tarihli Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi

19.06.2002 tarih ve 24790 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği

03.02.2021 tarih ve 7263 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Duyuruları

<https://www.sanayi.gov.tr/covid-19/yasal-duzenlemeler#arge-merkezleri-ve-tqblere-uzaktan-calisma-ve-kira-destegi>

*Bu makede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.*